

DET KONGELIGE
KULTURDEPARTEMENT

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

15/3832-

08.02.2016

Statsbudsjettet 2016 - Tildeling av bevilgning - Kirkerådet og bispedømmerådene

Kulturdepartementet meddeler i dette brevet de endelige budsjetttrammene og departementets styringskrav til Kirkerådet og bispedømmerådene for 2016. Tildelingsbrevet er basert på Stortingets vedtak om statsbudsjett for 2016, jf. Prop. 1 S (2015–2016), Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016) og Innst. 12 S (2015–2016).

Brevet er disponert i følgende deler:

1. Budsjetttrammer
2. Mål og prioriteringer
3. Forutsetninger
4. Krav til rapportering
5. Styringsdialog m.m.

Sammen med brevet følger disse vedleggene:

- Vedlegg 1 - Tildeling av bevilgning for 2016
- Vedlegg 2 - Budsjettfullmakter for 2016
- Vedlegg 3 - Mål og resultatindikatorer for 2016
- Vedlegg 4 - Retningslinjer for tilskuddsforvaltning – Kirkerådet
- Vedlegg 5 - Mal for årsrapport for 2016
- Vedlegg 6 - Regjeringens fellesføringer
- Vedlegg 7 - Retningslinjer for økonomiforvaltning og kontroll – driftstilskudd

1. BUDSJETTRAMMER

Stortinget gjorde 16. desember 2015 vedtak om statsbudsjettet for 2016, med hensyn til bevilgningene til Den norske kirke. Sammenlignet med forslaget i Prop. 1 S (2015–2016) er produktivetskravet for samtlige statlige virksomheter endret fra 0,5 pst til 0,7 pst. Dette innebærer at bevilgningen under kap. 340, post 01, er redusert med ca 2,4 mill. kroner. Videre ble det innarbeidet 6,0 mill. kroner som omstillingsmidler knyttet til prosessen med å etablere Den norske kirke som eget rettssubjekt. Disse midlene vil bli disponert av Kirkerådet.

Utover dette medførte vedtaket en økning av tilskuddet til Sjømannskirken med 2,0 mill. kroner, en reduksjon av tilskuddet til trosopplæring og andre kirkelige formål med 4,3 mill. kroner og en utvidelse av investeringsrammen for rentekompensasjonsordningen for istandsetting av kirkebygg med 750 mill. kroner (kap 342, post 60).

Bevilgningene under kap. 340 Den norske kirke er på i alt kr 1 885 162 000, med følgende fordeling:

Post 01 Driftsutgifter	kr 1 289 538 000
Post 21 Spesielle driftsutgifter	kr 39 364 000
Post 71 Tilskudd til Sjømannskirken	kr 88 170 000
Post 75 Tilskudd til trosopplæring og andre kirkelige formål, <i>kan overføres</i>	kr 468 090 000

Inntektskravet for korresponderende poster under kap. 3340 er budsjettert til følgende:

Post 01 Ymse inntekter	kr 45 292 000
Post 02 Inntekter ved oppdrag	kr 39 364 000

I vedlegg 1 følger tildelt bevilgning til Kirkerådet og det enkelte bispedømmeråd.

2. MÅL OG PRIORITERINGER

2.1 Mål

Hovedmålet for bevilgningene over statsbudsjettet er å støtte opp under Den norske kirke i samsvar med Grunnloven § 16. Fra dette hovedmålet er det utledet følgende mål:

- Den norske kirke skal være en landsdekkende, lokalt forankret kirke.
- Den norske kirke skal ha en oppslutning som bekrefter dens karakter som folkekirke.
- Den norske kirke skal formidle evangelisk-luthersk tro og tradisjon og tilby trosopplæring til alle barn.
- Den norske kirke skal være organisert i samsvar med demokratiske prinsipper og verdier.

Som grunnlag for å beskrive resultatutviklingen for bl.a. målene angitt over har Kirkerådet fastsatt nærmere definerte resultatmål med tilhørende indikatorer for perioden 2015–2018. Disse indikatorene framgår av vedlegg 3. Hensikten med dem er å tilrettelegge for en samlet og helhetlig rapportering på de kirkelige bevilgningene, samtidig som indikatorene skal være et verktøy for intern styring og sammenligning av resultater mellom bispedømmene.

Resultatmålene og -indikatorne angitt i vedlegget skal ligge til grunn for Kirkerådets og bispedømmerrådenes rapportering i årsrapporten for 2016, jf. også vedlegg 5, pkt. III.

2.2 Prioriterte områder og særskilte utfordringer

2.2.1 En landsdekkende folkekirke

Den norske kirke skal videreføres som en levende og åpen folkekirke, kjennetegnet ved at den samler bred deltakelse, at den er relevant for kirkens medlemmer gjennom livet og at medlemmene gjør aktiv bruk av dens tjenester. Det er departementets mål at kirken skal ha slike rammer for sin virksomhet at den kan opprettholde sin tilstedeværelse, sin tilgjengelighet og sitt tjenestetilbud over hele landet. Det innebærer at kirkens medlemmer i sitt lokalsamfunn skal ha tilgang på gudstjenester og et trosopplæringstilbud, ha muligheten til å få døpt sine barn, bli kirkelig konfirmert, viet og gravlagt.

2.2.2 Et tydelig skille mellom stat og kirke

Lovforslag om et tydelig skille mellom stat og kirke har vært på bred høring og ble lagt fram for Kirkemøtet i april 2015. Høringen og Kirkemøtets behandling av lovforslaget viste bred tilslutning til forslaget. Departementet vil om kort tid fremme saken for Stortinget slik at endringene kan tre i kraft fra 2017.

Departementet ser det som viktig at alle som blir berørt av reformen får god informasjon om prosessen og de vedtak som fattes. Departementet og Kirkerådet vil komme tilbake til tiltak for å sikre at tilfredsstillende informasjon blir gitt.

2.2.3 Tilskuddsforvaltning

Perspektivene som er lagt til grunn over, skal tilsvarende gjelde for Kirkerådets og bispedømmerrådenes tilskuddsforvaltning. Tilskuddene skal stimulere til innsats innen kirkelig undervisning og diakoni i menighetene og til utvikling av et trosopplæringstilbud som favner bredt. Tilskuddsmottakere skal rapportere årlig til Kirkerådet eller bispedømmeråd. Rapporteringen skal være i henhold til retningslinjer utarbeidet av Kirkerådet og skal også omfatte økonomi- og regnskapsrapport.

3. FORUTSETNINGER

3.1 Generelle forutsetninger

Det er en forutsetning for den tildelte budsjettammen at Kirkerådet og bispedømmerådene følger målene, forutsetningene og kravene i dette tildelingsbrevet, i vedleggene til brevet og i departementets instruks til Kirkerådet og bispedømmerådene.

Utgifter knyttet til det planlagte aktivitetsnivået, inkludert nye tiltak som man vil sette i gang i 2015, må helt ut dekkes innenfor den tildelte budsjettammen. I disposisjonsplanen må det derfor innarbeides dekning for alle utgifter som vil påløpe i budsjettåret i henhold til aktivitetene som virksomheten har planlagt for 2015. Økte utgifter som følge av prisstigning gjennom året må i sin helhet dekkes innenfor den tildelt budsjettammen.

I vedlegg 2 følger budsjettfullmakter for virksomheter under Kulturdepartementet. Disse gjelder også for Kirkerådet og bispedømmerådene med unntak av pkt. 8, pkt. 9.4 og pkt. 10.

3.1.1 Kommentarer til kap. 340, post 01 Driftsutgifter, jf. kap. 3340, post 01

Tildelt bevilgning følger av vedlegg 1. I forhold til vårt tildelingsbrev 15. oktober 2015 er tildelingen under post 01 justert som følge av at produktivitetskravet ble endret fra å utgjøre 0,5 pst til 0,7 pst av virksomhetenes lønns- og driftsutgifter ved Stortingets behandling av budsjettet for 2016.

I vårt brev 15. oktober 2015 var det innarbeidet 16,0 mill. kroner i tildelingen til Kirkerådet i omstillingsmidler knyttet til eventuell utskilling av kirken fra staten i 2017 med tilhørende virksomhetsoverdragelse. Som det framgår over ble beløpet økt med ytterligere 6 mill. kroner for 2016. Dette vil bli tildelt senere. Det er imidlertid innarbeidet 2,5 mill. kroner til elektronisk løsning for utmelding. Vi ber Kirkerådet legge til rette for at løsningen kan tas i bruk fra annet halvår 2016. Vi vil med det første komme tilbake til det lovmessige grunnlaget for saken, jf Prop. 55 L (2015–2016) hvor det er lagt til rette for mer omfattende bruk av elektroniske løsninger ved innmelding og utmelding av Den norske kirke, jf. forslaget til endringer i kirkelovens § 3, nummer 8, første ledd.

I tillegg er tildelingen til Kirkerådet økt med 2,0 mill. kroner for dekning av utgifter ved sentralkomiteemøte i Kirkenes verdensråd som avholdes i Trondheim 22. -28. juni d.å. og med 1,2 mill. kroner for dekning av utgifter ved nasjonal prostekonferanse høsten 2016.

I tildelingen til Borg er det innarbeidet vikarmidler og stipend for Olavsstipendiater, for Tunsberg er det tatt hensyn til at prest i bispedømmet innehar funksjonen som utdanningsprest ved Modum Bad andre halvår 2015 og første halvår 2016 og i tildelingen til Nord-Hålogaland er det innarbeidet midler for dekning av arbeidsgiveravgift på fordelen som prestene har ved lav husleie. Tildelingen til Møre og Bjørgvin er ellers gjensidig korrigert som følge av at Unios representant i frikjøpsordningen etablert med bakgrunn i virksomhetsoverdragelsen er ansatt på bispedømmekontoret i Bjørgvin og ikke i Møre.

3.1.2 Kommentarer til kap. 340, post 21 Driftsutgifter, jf. kap. 3340, post 02

Under denne posten føres utgifter til oppdragsvirksomhet eller tidsbegrensede prosjekter som dekkes av inntekter ført under kap. 3340, post 02. Bevilgningen under post 21 korresponderer direkte med inntektsposten 02. Dersom inntektsforutsetningene for post 02 ikke oppfylles, men blir lavere enn budsjettet, reduseres bevilgningen under post 21 tilsvarende. Dersom inntektene nyttes til avlønning av personell, gjelder de vanlige retningslinjer om tilsetting av personell i staten.

3.1.3 Kommentarer til kap. 3340, post 01 Driftsutgifter, jf. kap. 340, post 01

Inntektskravet under kap. 3340, post 01 Ymse inntekter, gjelder både for salg av egenprodusert materiell og for visse typer refusjoner. Kap. 3340, post 01 vil bl.a. også være aktuell for tilskudd (refusjon) fra Opplysningsvesenets fond, dersom Kirkerådet og bispedømmerådene har ført utgifter under kap. 340, post 01 ved gjennomføring av felleskirkelige tiltak finansiert av fondsavkastningen.

Dersom inntektsforutsetningene under kap. 3340, post 01, ikke oppfylles, men blir lavere enn budsjettert, reduseres den samlede bevilgning under kap. 340, post 01 tilsvarende. Kirkerådet har fullmakt til å overskride post 01 mot tilsvarende merinntekter.

3.1.4 Kap 340, post 75 Tilskudd til trosopplæring og andre kirkelige formål, kan overføres

Sammenlignet med vårt brev 15. oktober 2015 er tildelt beløp under posten redusert fra kr 471 055 000 til kr 466 755 000, jf. også Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016). Tilskuddet stilles til disposisjon for Kirkemøtet, jf. vedlegg 1, men utbetaling av midler til tilskuddsmottakere vil også foretas av bispedømmerådene. Dette skal skje ved at det utstedes belastningsfullmakter for bispedømmerådene på posten. Det understrekes at det er Kirkerådet/Kirkemøtet som er ansvarlig for at tilskuddet nyttes etter forutsetningene og for at det etableres tildelings- og rapporteringssystemer som sikrer tilfredsstillende kontroll med bruken av midlene. Det er også Kirkerådet som skal redegjøre for status på posten i forbindelse med økonomirapporteringen per 31. august 2016 og ved årsavslutningen.

Vi viser også til overordnede retningslinjer for posten, jf. vedlegg 4, og til retningslinjer for økonomiforvaltning og kontroll for tilskuddsmottakere som får tildelt driftstilskudd fra Kulturdepartementet, jf. vedlegg 6.

3.1.5 Kap. 342, post 01 Krigsgravtjenesten (Sør-Hålogaland)

I tildelingen til Sør-Hålogaland er det tatt hensyn til at bispedømmerådet har lønnsansvar for en 50 pst. stilling ved Botn krigskirkegård, jf. vedlegg 1.

3.1.6 Opplysningsvesenets fond - fondsavkastning

Tilskuddet til felleskirkelige tiltak i 2016 er budsjettert med 25,5 mill. kroner, dvs. samme beløp som i 2015. Av dette stilles 23,5 mill. kroner til disposisjon for Kirkerådet for 2016, jf. vedlegg 1. Vi viser også til vårt brev 28. juni 2007 i forbindelse med rapportering om bruken av tilskuddet.

Det er Kirkerådet som fastsetter fordelingen av tilskuddet og retningslinjer for forvaltningen av tilskuddet. For midler som bispedømmerådene skal disponere, skal det sendes anmodning om utbetaling til Kirkerådet med nødvendige opplysninger for overføring av beløpene. Tilskudd til eksterne organisasjoner mv. utbetales direkte fra Kirkerådet, mens tilskudd som bispedømmerådene selv skal disponere, overføres til det enkelte bispedømmeråd. Kirkerådets utbetalinger til bispedømmerådenes egen virksomhet, enten til dekning av utgifter til administrasjon eller egne prosjekter, skal regnskapsføres i statsregnskapet. Midlene føres på inntektspost som korresponderer med posten der utgiftene er ført. Dersom for eksempel utgifter ved et prosjekt er ført under kap 340, post 01, skal midlene inntektsføres under kap 3340, post 01. Dersom utgiftene er ført under kap 340, post 21, skal midlene inntektsføres under kap 3340, post 02.

Kirkerådet har også fullmakt til å behandle og innvilge lån i Opplysningsvesenets fond. Det vises til hovedinstruksen for Opplysningsvesenets fond § 2-2.

3.1.7 Risikostyring. Internkontroll

Departementet forutsetter at virksomhetene jevnlig foretar risikovurderinger og at disse blir dokumentert. Dette gjelder også risiko for misligheter, og virksomhetene bes om å innarbeide risikovurderingene i årsrapporten for 2016.

Alle bispedømmene har fastsatt virksomhets- og økonomiinstruks, men ikke alle har tilfredsstillende skriftlige rutinebeskrivelser. Dette framkommer av undersøkelser Riksrevisjonen og Kulturdepartementet har foretatt. Alle bispedømmene må utarbeide og oversende til departementet tilfredsstillende rutinebeskrivelser for økonomiforvaltningen, herunder arbeidsprosesser for lønn og regnskap. Kulturdepartementet viser til brev til bispedømmene 5. februar d.å. med nærmere spesifikasjoner.

Virksomhetens leder har budsjettmyndighet og kan delegere denne helt eller delvis til andre. I henhold til økonomibestemmelsene pkt. 2.5.2.1 skal delegasjon av budsjettmyndighet være dokumentert og skriftlig. Vi ber bispedømmerådene for budsjettåret 2016 utarbeide budsjettmyndighetskriv med oversikt over budsjettmyndigheten og delegasjon. Oversiktene skal foreligge og oversendes til Kulturdepartementet innen 1. mars 2016.

Videre forutsettes det at etiske standarder knyttet til habilitet, bierverv og mottak av gaver og andre fordeler er implementert i interne retningslinjer og/eller rutinebeskrivelser. I arbeidet med etisk bevisstgjøring er det nødvendig med kontinuerlig holdningsarbeid. Det er viktig å ha gode prosesser for å sikre at retningslinjene er godt kjent i virksomheten.

Riksrevisjonen hadde for øvrig ikke vesentlige merknader til virksomheter under Kulturdepartementet i Dokument 1 for budsjettåret 2014.

3.1.8 Samfunnsikkerhet og beredskap.

Departementet legger til grunn at det arbeides systematisk og målrettet med samfunnsikkerhet og beredskap, og at dette er integrert i planverk og styringssystemer. Virksomhetene skal utarbeide og årlig oppdatere eksisterende risiko- og sårbarhetsanalyser, samt vurdere forebyggende og beredskapsmessige tiltak knyttet til virksomhetens ansvarsområde. Videre skal det foreligge planer for håndtering av ulike typer kriser, herunder krisekommunikasjon. Det skal jevnlig øves på ulike scenarioer, slik at erfaringer og læringspunkter kan innarbeides i organisasjonen og i planverket.

Informasjonssikkerhet

Offentlige virksomheter skal ha en internkontroll på informasjonssikkerhetsområdet som baserer seg på anerkjente standarder for styringssystem for informasjonssikkerhet, jf. eForvaltningsforskriften §15, jf. departementets brev 21. januar 2015. Departementet viser til Nasjonal strategi for informasjonssikkerhet med tilhørende handlingsplaner, herunder Handlingsplan for informasjonssikkerhet i statsforvaltningen som ble lansert høsten 2015. Strategi og handlingsplaner er tilgjengelig på regjeringen.no.

3.1.9 Personalpolitikk og likestilling

Det er et overordnet mål at Kulturdepartementet og underliggende virksomheter til enhver tid har riktig bemanning og kompetanse slik at oppgavene blir utført på en best mulig måte. Virksomhetene skal sikre og ivareta et forsvarlig arbeidsmiljø og forebygge og redusere sykefravær. Videre er det et mål å ha et inkluderende arbeidsliv der medarbeiderne gjenspeiler mangfoldet i befolkningen og har en variert bakgrunn med hensyn til kjønn, alder, funksjonsevne og etnisitet.

3.1.10 Fellesføringer

I de enkelte års tildelingsbrev innarbeides det såkalte fellesføringer. Dette gjelder saker eller områder som regjeringen har bestemt at virksomhetene skal ha spesiell oppmerksomhet på og som virksomhetene også skal rapportere på i årsrapporten.

I henhold til Kommunal- og moderniseringsdepartementets rundskriv H-14/2015 gjelder følgende fellesføring for 2016:

"Som et ledd i arbeidet med en enklere hverdag for folk flest ønsker regjeringen å styrke kontakten mellom brukerne og forvaltningen.

I 2016 skal virksomhetene kartlegge hvordan brukere opplever virksomheten. Virksomhetene står fritt til selv å velge metode for kartleggingen. Virksomheter som allerede har etablert gode systemer brukerundersøkelser og brukerdiallog skal vurdere behovet for å forbedre eksisterende initiativer eller å iverksette nye.

På bakgrunn av kartleggingen skal virksomhetene vurdere og eventuelt ta initiativ til tiltak som kan forbedre tjenestene.

I årsrapporten for 2016 skal virksomhetene omtale resultatet av kartleggingen og eventuelt beskrive hvilke tiltak som planlegges eller allerede er iverksatt."

For nærmere omtale viser vi til vedlagte rundskriv.

4. RAPPORTERING

4.1 Regnskapsrapport per 31. august 2016

Departementet vil be om en særskilt regnskapsrapport per 31. august 2016, der det i tillegg til forbruket per 31. august også skal angis planlagt forbruk for resten av året. Departementet vil senere sende ut retningslinjer for utarbeiding av en slik rapport.

4.2 Årsrapport for 2016

Årsrapport og årsregnskap skal utarbeides etter en felles struktur for alle statlige virksomheter, jf. pkt. 1.5.1 i Bestemmelser om økonomistyring i staten. For nærmere omtale av årsrapporten viser vi til [vedlegg 5](#). Årsrapporten for 2016 utarbeides som eget dokument og sendes Kulturdepartementet innen 1. mars 2017. Bispedømmerådenes årsrapporter skal også sendes til Kirkerådet.

Årsrapporten skal gi et dekkende bilde av virksomhetenes resultater og gi departementet grunnlag for å vurdere måloppnåelse og ressursbruk, også på nasjonalt nivå. Til dette kommer at Kirkerådet vil kunne gi utfyllende retningslinjer og stille rapporteringskrav til bispedømmene, både ut fra behovet for å rapportere på felleskirkelige mål og strategier og for å rapportere på tilskuddene som nå forvaltes av Kirkemøtet/ Kirkerådet.

5. STYRINGSDIALOG M.M.

Det er Kirkerådet som skal lede styringssamtalene med bispedømmerådene i 2016, men departementet vil fortsatt delta i samtalene. Departementet viser til tidspunkt og opplegg for samtalen i brev 5. februar d.å. Viktig bakgrunnsdokument vil naturligvis være bispedømmerådets årsrapport. Departementet vil komme nærmere tilbake til tidspunkt og opplegg for styringssamtalen med Kirkerådet.

Det er bestemt at underliggende virksomheter skal publisere tildelingsbrevet på sine nettsider så snart brevet er mottatt. Vi ber om at Kirkerådet og bispedømmerådene følger opp dette. Vi gjør oppmerksom på at tildelingsbrevet også vil bli publisert på regjeringen.no. Videre vil departementet, i henhold til pkt. 1.5 i nevnte bestemmelser, publisere Kirkerådets og bispedømmerådenes årsrapport på regjeringen.no så snart rapporten er behandlet i styringssamtalen.

Med hilsen

Ingrid Vad Nilsen (e.f.)
ekspedisjonssjef

Ole Bernt Langset
seniorrådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskreven signatur.

Direktoratet for økonomistyring	Postboks 7154 St. Olavs plass	0130	OSLO
Riksrevisjonen	Postboks 8130 Dep	0032	OSLO
KA Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter	Postboks 1034 Sentrum	0104	OSLO
Den norske kirkes presteforening	Postboks 437 Sentrum	0103	OSLO
Fagforbundet	Postboks 7003 St. Olavsplass	0130	OSLO
Opplysningsvesenets fond	Postboks 535 Sentrum	0105	OSLO

Adresseliste

Agder og Telemark bispedømmeråd	Postboks 208	4662	KRISTIANSAND S
Bjergvin bispedømmeråd	Postboks 1960 Nordnes	5817	BERGEN
Borg bispedømmeråd	Bjarne Aasgate 9	1606	FREDRIKSTAD
Hamar bispedømmeråd	Postboks 172	2302	HAMAR
Møre bispedømmeråd	Moldetrappa 1	6415	MOLDE
Nidaros bispedømmeråd	Erkebispegården	7030	TRONDHEIM
Nord-Hålogaland bispedømmeråd	Postboks 790	9258	TROMSØ
Oslo bispedømmeråd	Postboks 9307 Grønland	0135	OSLO
Stavanger bispedømmeråd	Lagårdsveien 44	4010	STAVANGER
Sør-Hålogaland bispedømmeråd	Tolder Holmers vei 11	8003	BODØ
Tunsberg bispedømmeråd	Postboks 10 Kaldnes	3115	TØNSBERG
Kirkerådet	Postboks 799 Sentrum	0106	OSLO

STATSBUDSJETTET 2016**Vedlegg 1**

08.40 Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn

Tildeling av bevilgning (i 1 000 kroner) - februar 2016

Kap 340/3340 Den norske kirke

	Kap 340	(Hus- leie m.m)	Kap 340	Kap 3340	
	Post 01		Post 21	Post 01	Post 02
Oslo	142 014	5 444	7 848	1 481	7 848
Borg	117 716	1 574	406	1 309	406
Hamar	103 302	1 381	901	1 042	901
Tunsberg	105 644	1 574	184	3 278	184
Agder og Telemark	112 980	1 390	1 740	2 211	1 740
Stavanger	94 293	1 851	1 012	2 854	1 012
Bjergvin	141 743	1 360	256	2 457	256
Møre	71 087	1 485	133	872	133
Nidaros	111 409	1 872	1 745	2 346	1 745
Sør-Hålogaland	78 099	662	2 279	931	2 279
Nord Hålogaland	82 579	1 508	1 327	1 533	1 327
Sum	1 160 866	20 101	17 831	20 314	17 831

Kirkerådet:

Kap 340, post 01	115 346
Kap 340, post 21	21 533
Kap 340, post 75	466 755
Kap 3340, post 01	22 998
Kap 3340, post 02	21 533
Fondsavkastningen - Felleskirkelige tiltak	23 500

Kap 342, post 01

Sør-Hålogaland:	180
-----------------	-----

Budsjettfullmakter for 2016

Sentrale bestemmelser om budsjettering, budsjett disponering og økonomiforvaltning i statlige virksomheter er samlet i Finansdepartementets *Veileder i statlig budsjettarbeid* som er tilgjengelig elektronisk på [Finansdepartementets hjemmesider](#). Fullmakter i henhold til bevilgningsreglementet er omtalt i Finansdepartementets rundskriv [R-110/2013 av 25.11.2013](#).

For 2016 gjelder følgende budsjettfullmakter for virksomhetene under Kulturdepartementet:

1. Overskridelse av driftsbevilgninger mot tilsvarende merinntekter

Virksomhetene kan overskride driftsbevilgningene mot tilsvarende merinntekter slik det framgår av oversikten nedenfor, jf. [Prop. 1 S \(2015–2016\)](#):

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekt under
kap. 300 post 01	kap. 3300 post 01
kap. 320 post 01	kap. 3320 postene 01 og 03
kap. 320 post 21	kap. 3320 post 02
kap. 322 post 01	kap. 3322 post 01
kap. 323 post 01	kap. 3323 post 01
kap. 324 post 01	kap. 3324 post 01
kap. 324 post 21	kap. 3324 post 02
kap. 326 post 01	kap. 3326 post 01
kap. 326 post 21	kap. 3326 post 02
kap. 329 post 01	kap. 3329 post 01
kap. 329 post 21	kap. 3329 post 02
kap. 334 post 01	kap. 3334 post 01
kap. 334 post 21	kap. 3334 post 02
kap. 339 post 01	kap. 3339 postene 02 og 04
kap. 339 post 01	kap. 5568 post 71
kap. 339 post 21	kap. 3339 post 07
kap. 340 post 01	kap. 3340 post 01
kap. 340 post 21	kap. 3340 post 02
kap. 342 post 01	kap. 3342 postene 01 og 02
<p>Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift. Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.</p>	

Dersom inntektene under de inntektspostene som er omtalt ovenfor blir mindre enn budsjettert, innebærer dette at rammen under de aktuelle utgiftspostene må reduseres tilsvarende mindreinntekten.

2. Nettobudsjettering ved utskifting av utstyr

Virksomhetene kan benytte nettobudsjettering under post 01 Driftsutgifter ved utskifting av utstyr. Adgangen til å nettoføre inntekter ved utskifting av utstyr er begrenset til inntil 5 pst. av bevilgningen under post 01.

3. Omdisponering mellom poster på budsjettet for statlige virksomheter

Virksomhetene kan gis adgang til å omdisponere inntil 5 pst. av bevilgningen under post 01 Driftsutgifter til investeringer under post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, *kan overføres*, under samme kapittel. Slik omdisponering av midler skal godkjennes av departementet i hvert enkelt tilfelle. Før omdisponering kan foretas må derfor virksomhetene sende søknad om slik omdisponering til Kulturdepartementet.

4. Overskridelse mot innsparing i senere budsjettermin

Virksomhetene kan gis adgang til å overskride driftsbevilgningen under post 01 Driftsutgifter med inntil 5 pst. til investeringsformål mot tilsvarende innsparing i løpet av de tre påløpende budsjetterminene. Slik overskridelse skal godkjennes av departementet i hvert enkelt tilfelle. Før overskridelse kan foretas må derfor virksomhetene sende søknad om slik overskridelse til Kulturdepartementet.

5. Inngåelse av leieavtaler og avtaler om kjøp av tjenester

Virksomhetene kan inngå leieavtaler og avtaler om kjøp av tjenester utover budsjettåret når avtalene gjelder virksomhetens ordinære drift og utgiftene kan dekkes innenfor et uendret bevilgningsnivå i avtaleperioden.

6. Overføring av budsjettmidler mellom statlige virksomheter

Overføring av budsjettmidler fra en virksomhet til en annen virksomhet kan skje ved at det overføres midler til mottakende virksomhets konto, eller ved at mottakende virksomhet får belastningsfullmakt, jf. Finansdepartementets [rundskriv R-111/13](#). Dersom det benyttes fullmakt, skal fullmakten alltid gis til virksomheten, og ikke til en eller flere personer.

Kopi av fullmakten sendes Kulturdepartementet v/Administrasjons- og økonomiavdelingen.

7. Overføring av ubrukt driftsbevilgning fra ett år til neste

Overføring av ubrukt driftsbevilgning (postene 01 og 21) fra ett år til neste skal godkjennes av Finansdepartementet. Virksomhetene sender eventuell søknad om overføring av ubrukt driftsbevilgning til Kulturdepartementet i samsvar med de frister som blir fastsatt senere i eget rundskriv til virksomhetene om statsregnskapet for 2016.

8. Tilsetting av personale i statlige virksomheter

Jf. [Statens personall håndbok](#).

Myndigheten til å tilsette virksomhetsleder ligger i Kulturdepartementet. For øvrige stillinger er tilsettingsmyndigheten lagt til virksomhetene (tilsettingsråd/styrer). Unntatt fra dette er

likevel virksomheter uten styre/tilsetningsråd. For disse virksomhetene ligger tilsettingsmyndigheten i Kulturdepartementet.

9. Opprettelse og inndragning av stillinger

Den enkelte virksomhet kan selv opprette og inndra stillinger på bestemte vilkår.

9.1 Opprettelse av stillinger

Det kan opprettes stillinger under forutsetning av at:

- virksomheten har budsjettmessig dekning for de lønns- og driftskostnader som tilsetningen medfører innenfor den tildelte budsjettrammen under post 01
- virksomheten kan dekke de lønns- og driftskostnader som tilsetningen medfører innenfor en realistisk forventning om hva driftsbudsjettet vil bli i de påfølgende år
- tilsetningen er i tråd med de føringer/forutsetninger for øvrig som er omtalt i dette tildelingsbrevet
- tilsetningen ligger innenfor rammene av tjenestemannsloven
- det kun nyttes stillingskoder fra gjennomgående lønnsplaner eller egne etatsplaner
- lønsplassering av stillingen behandles i samsvar med hovedtariffavtalens bestemmelser, jf. særlig [hovedtariffavtalens](#) pkt. 2.3.8 om kunngjøring av stilling.

9.2 Omgjøring av besatte stillinger

Jf. [Statens personall håndbok](#).

Opphevelsen av Bevilgningsreglementets § 10 medfører ingen endringer i hovedtariffavtalens bestemmelser om omgjøring av besatte stillinger (også lederstillinger). Dette skjer som tidligere i årlige sentrale og lokale forhandlinger.

9.3 Inndragning av besatte stillinger

Forutsetningen for å kunne inndra en besatt stilling er at arbeidet faller bort. Vedtak om å inndra en besatt stilling må treffes skriftlig og skal inneholde:

- beskrivelse av stillingens arbeidsoppgaver og status (fast/midlertidig)
- begrunnelse for inndragningen – tas med både i oppsigelsesvedtaket og i underretningen til den tjenestemann som sies opp

Kulturdepartementet skal orienteres om vedtaket.

Det vises ellers til pkt. 3 i [PM 20/97 av 29. september 1997](#), samt reglene i tjenestemannsloven og [Hovedavtalen](#).

9.4 Fullmakter

Opprettelse av lederstillinger på kontorsjefnivå eller høyere, jf. lønnsplanene 90.100, 90.303 og 09.840, og opprettelse av stillinger som forsker, prosjektleder eller utredningsleder, jf. lønnsplanene 90.400, 90.510 og 90.520, skal forelegges Kulturdepartementet.

For virksomheter som er egne forhandlingssteder etter Hovedtariffavtalen i staten skal opprettelse av stillinger som avdelingsdirektør eller høyere forelegges Kulturdepartementet.

10. Lønnsfastsetting av stillinger ved tilsetting

Kulturdepartementet fastsetter lønn for de stillinger der tilsettingsmyndigheten er lagt til Kulturdepartementet.

For øvrige stillinger er lønnsfastsettingen lagt til den enkelte virksomhet, jf. hovedtariffavtalens pkt. 2.3.8.

Mer himmel på jord

Kirken vitner i ord og gjerning om frelse, frihet og håp i Jesus Kristus ved å være:

<i>Bekjennende</i>	<i>Åpen</i>	<i>Tjenende</i>	<i>Misjonerende</i>
<i>Strategiske mål:</i>	<i>Resultatmål:</i>	<i>Nøkkelindikator:</i>	<i>Datagrunnlag:</i>
1. Gudstjenestelivet blomstrer.	Oppslutningen om gudstjenestene øker.	Gudstjenestedeltakelse	Menighetenes årsstatistikk / fagsystemer
	Gudstjenestetilbudet holdes oppe.	Gudstjenestefrekvens	Menighetenes årsstatistikk / fagsystemer
	Flere velger kirkelig vigsel.	Antall vigsler	Medlemsregisteret
	Oppslutningen om kirkelig gravferd holdes oppe.	Antall kirkelige gravferder	Medlemsregisteret/ menighetenes årsstatistikk
	Kirken gir rom for ulike kunst- og kulturuttrykk	Antall konserter og kulturarrangementer i kirkene	Menighetenes årsstatistikk / fagsystemer
	Flere menigheter inkluderer samisk språk i gudstjenestelivet	Antall menigheter som inkluderer samisk språk i lokale gudstjenester.	Menighetenes årsstatistikk/ fagsystemer
2. Flere søker dåp og trosopplæring.	Oppslutningen om dåp øker.	Andel døpte av tilhørende	Medlemsregisteret
	Omfanget i trosopplæringstilbudet øker.	Gjennomsnittlig timetilbud i menighetene.	Rapporteringssystem - trosopplæring
	Oppslutningen om trosopplæringstiltakene øker.	Deltakerandel i utvalgte, landsomfattende tiltak.	Rapporteringssystem - trosopplæring
	Oppslutningen om konfirmasjon holdes oppe.	Konfirmerte av døpte 15-åringer.	Medlemsregisteret
3. Folkekirke engasjerer seg i samfunnet.	Flere menigheter utvikler plan for diakoni.	Andel menigheter med godkjent plan.	Rapportering fra biskoper/ bispedømmeråd.
	Kirken blir mer tilgjengelig på Internett.	Antall treff på nettsider.	Rapportering fra Webportal
	Flere menigheter blir "Grønn menighet"	Antall Grønne menigheter	Rapportering fra KR
	Flere menigheter er engasjert for misjon	Antall menigheter med inngått misionsavtale	Rapportering fra KR
4. Flere får lyst til å jobbe i kirka.	Rekrutteringen til vigslede stillinger styrkes.	Antall vigslinger	Rapportering fra biskoper/ bispedømmeråd.
	Flere engasjeres i frivillig tjeneste i kirka.	Antall frivillige.	Menighetenes årsstatistikk/ fagsystemer

Resultatmålene viser de utvalgte resultatmål på nasjonalt nivå. Disse kan suppleres med andre nasjonale, regionale eller lokale mål.

Særskilte bestemmelser om Kirkemøtets myndighet til å disponere statstilskudd til trosopplæring og andre kirkelige formål

Fastsatt av Kulturdepartementet 4. februar 2015, jf. Regelverk om økonomistyring i staten § 15 første ledd og Bestemmelser om økonomistyring i staten pkt. 6.2.2.1 og 6.2.1.1, jf. pkt. 6.2.1.2.

1. Formål og avgrensning

1.1 Formålet

Målet med rammetilskuddet er at det skal støtte opp om trosopplæringen i Den norske kirke og andre kirkelige formål slik at Den norske kirke kan videreføres som folkekirke i samsvar med Grunnloven § 16. Tilskuddsmottakerne er kirkelige fellesråd, menighetsråd og andre kirkelige instanser og organisasjoner som kan bidra til å oppfylle formålet.

1.2 Avgrensning

Rammetilskuddet kan ikke benyttes til å avlaste kommunene for kommunenes lovpålagte utgiftsoppgaver etter kirkeoven § 15 første ledd bokstavene a–f.

Tilskuddet kan heller ikke benyttes til formål som hører inn under statens ansvar for prestedtjenesten eller til driften av Kirkemøtet, Kirkerådet, Bispemøtet og bispedømmerådene..

2. Kriterier for måloppnåelse

Målet for statens samlede bevilgninger til Den norske kirke er identisk med formålet for rammetilskuddet. Kriteriene for måloppnåelse vil være de samme. Disse er formulert slik:

- Den norske kirke skal være en landsdekkende, lokalt forankret kirke
- Den norske kirke skal ha en bredde og oppslutning som bekrefter dens karakter som folkekirke
- Den norske kirke skal formidle evangelisk-luthersk tro og tradisjon og tilby trosopplæring til alle dømte barn
- Den norske kirke skal være organisert i samsvar med demokratiske prinsipper og verdier

Kirkemøtet skal for tilskuddet utdype og supplere disse kriteriene for måloppnåelse.

3. Tildelingskriterier, herunder beregningsregler

Kirkemøtet skal gi retningslinjer for forvaltningen av rammetilskuddet. Kirkemøtet kan treffe beslutninger om tildeling av statstilskudd, eller gi Kirkerådet slik fullmakt etter de retningslinjer Kirkemøtet har fastsatt, jf. ellers Bestemmelser for økonomistyring i staten pkt. 6.3. Kirkemøtet, eller Kirkerådet etter fullmakt fra Kirkemøtet, kan delegere slike beslutninger til bispedømmerådene.

Dersom det er hensiktsmessig å utforme ulike retningslinjer for deler av rammetilskuddet, gjelder Bestemmelser for økonomistyring i staten pkt. 6.2.2.1 tilsvarende.

Kirkemøtets retningslinjer skal forelegges departementet. Det samme gjelder utfyllende retningslinjer gitt av Kirkerådet etter delegasjon fra Kirkemøtet, og bestemmelser om delegering av fullmakter gitt av Kirkemøtet eller Kirkerådet.

4. Oppfølging og kontroll

Kirkemøtet skal gi regler om kontroll med opplysninger som legges til grunn for tildeling av tilskudd og som inngår i den etterfølgende rapporteringen, jf. Bestemmelser for økonomistyring i staten pkt. 6.3.8.2. Kirkemøtet kan delegere oppgaven til Kirkerådet.

5. Rapportering

Kirkerådet skal hvert år rapportere til Kirkemøtet og departementet om foregående års anvendelse av tilskuddene, med vekt på måloppnåelse, jf. nr. 2 ovenfor om målekriterier og dessuten Bestemmelser om økonomistyring i staten pkt. 6.3.6 og 6.3.7.

6. Evaluering

Kirkemøtet skal minst hvert fjerde år foreta en evaluering av tilskuddsordningene. Første evaluering skal legges fram for Kirkemøtet i 2017.

Årsrapport for 2016

Det vises til pkt. 1.5.1. i [Bestemmelser om økonomistyring i staten](#).

Årsrapporten skal inneholde seks deler med følgende benevnelse og rekkefølge:

- I. Leders beretning
- II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall
- III. Årets aktiviteter og resultater
- IV. Styring og kontroll i virksomheten
- V. Vurdering av framtidsutsikter
- VI. Årsregnskap

Årsrapporten skal gi et dekkende bilde av virksomhetens resultater og gi departementet grunnlag for å vurdere måloppnåelse og ressursbruk.

På [DFØs nettsider](#) ligger det anbefalinger og råd til innhold og struktur av årsrapporten.

1. Årsrapportens del I–V

I henhold til pkt. 1.5.1 i Bestemmelser om økonomistyring i staten skal departementet i samråd med virksomheten avtale omfang og innhold i årsrapportens del I–V. Departementet vil ta dette opp i styringsdialogen med virksomhetene. Som bakgrunn for en slik drøfting, har departementet utarbeidet følgende skisse til innhold i årsrapportens del I–V:

1.1 Del I Leders beretning

Det gis en overordnet vurdering av virksomhetens samlede resultater, kort omtale av hva ledelsen har lagt vekt på i rapporten og en overordnet fremstilling av virksomhetens viktigste prioriteringer. Beretningen skal signeres av virksomhetslederen.

1.2 Del II Introduksjon til virksomhetens og hovedtall

Det gis en kort omtale av virksomhetens formål og organisering, og hvilket regnskapsprinsipp som benyttes. Det skal videre oppgis nøkkeltall for 2015 og 2016 (antall årsverk, samlet budsjett- og regnskap m.v.) og endringer fra 2015–2016.

1.3 Del III Årets aktiviteter og resultater

Kulturdepartementet skal rapportere til Stortinget om oppnådde resultater i 2016 gjennom budsjettproposisjonen for 2018. Virksomhetenes resultatrapportering for 2016 vil danne grunnlag for denne rapporteringen. Resultatrapporteringen er også et viktig grunnlag for departementets formulering av mål- og resultatkrav for kommende år. Virksomhetene må derfor legge vekt på å framskaffe og presentere data for oppnådde resultater for de mål som er trukket opp i tildelingsbrevet for 2016.

Virksomhetens rapport for 2016 skal inneholde:

- Kortfattet omtale av virksomhetens samlede aktivitet i 2016.
- Omtale av virksomhetens oppnådde resultater i 2016 for de resultatmål som er trukket opp i tildelingsbrevet for 2016. Omtalen skal begrenses til tiltak som er sentrale for mål- og resultatoppnåelsen.

- Omtale av planer og aktiviteter i 2016 knyttet til eventuelle spesielle forutsetninger som er trukket opp tildelingsbrevet for 2016

Rapporten må inneholde både tekstomtale og tabelloversikter som dokumenterer de resultater som virksomheten har oppnådd med sammenlignbare tall for 2015 og 2016 og tilhørende plantall for 2017. Det skal benyttes tallmateriale som i størst mulig grad sier noe om virksomhetens ressursutnyttelse.

Virksomheter som forvalter tilskuddsmidler (både midler under ordninger og enkelttilskudd) må redegjøre for forvaltningen av tilskuddsmidler.

1.4 Del IV Styring og kontroll av virksomheten

Det gis en kort omtale av hovedelementene i virksomhetens opplegg for intern styring og kontroll, inkludert en vurdering av egnethet i forhold til måloppnåelse på kort og lang sikt. Departementet ber virksomhetene spesielt ivareta følgende områder i rapporten:

- *HMS*
Arbeidsmiljøloven stiller krav om at det utføres et systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheten. Virksomhetene bes kort redegjøre for mål, tiltak og resultater for oppfølging av kravene.
- *Program for styring og ledelse i staten (2014-2017)*
Virksomhetene skal følge opp regjeringens Program for bedre styring og ledelse i staten 2014-2017. Kulturdepartementets virksomheter skal utarbeide en enkel plan for hvordan programmet kan følges opp i egen virksomhet. Virksomhetene skal kort redegjøre for gjennomførte tiltak i årsrapporten.
- *Likestilling*
Statlige virksomheter har en aktivitets- og rapporteringsplikt for å fremme likestilling og hindre diskriminering, jf. likestillingsloven § 1a, diskrimineringsloven § 3 og diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 3. Redegjørelsen skal inneholde følgende oversikt:

	Totalt		Lederstillinger		Øvrige stillinger	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Kjønnsfordeling - alle ansatte (<i>i pst.</i>)						
Kjønnsfordeling - heltidsansatte (<i>i pst.</i>)						
Kjønnsfordeling - deltidsansatte (<i>i pst.</i>)						
Gjennomsnittslønn (<i>i 1 000 kr</i>) ¹						

Når det gjelder områdene etnisitet, religion og nedsatt funksjonsevne, er det av personvern hensyn ikke samme krav til rapportering. For å vise at aktivitetsplikten er

¹ Beregnet med utgangspunkt i faktisk utbetalt lønn

ivaretatt skal virksomheten i årsrapporten gi en kort sammenfatning av situasjonen for hvert av disse områdene.

Veiledningsheftet "[Statlige virksomheters likestillingsredegjørelse etter aktivitets- og rapporteringsplikten](#)" skal danne grunnlaget for virksomhetens rapportering.

- *Samfunnssikkerhet og beredskap*
Virksomhetens risiko- og sårbarhetsanalyser skal oversendes departementet i forbindelse med årsrapporten. Virksomhetene bes dokumentere for eventuelle forebyggende tiltak som er gjennomført på sikkerhetsområdet og rapportere eventuelle endringer i risikobildet til departementet.
- *Revisjonsmerknader fra Riksrevisjonen*
Virksomheten bes redegjøre for oppfølging av merknader fra Riksrevisjonens revisjonsberetninger fra tidligere år
- *Fellesføringer fra KMD*
Virksomhetene skal omtale sine initiativ og beskrive hvilke tiltak som planlegges eller allerede er iverksatt med hensyn til fellesføringene for 2016. For mer informasjon vedrørende fellesføringene for 2016 se [Rundskriv H-14/2015](#)

1.5 Del V Vurdering av framtidsutsikter

Det gis en kort omtale av forhold i og utenfor virksomheten som belyser hvordan disse forholdene vil kunne påvirke virksomhetens evne til i oppfylle virksomhetens mål på lengre sikt.

2. Del VI Årsregnskap

Finansdepartementet har i rundskriv [R-115 av 5. november 2015](#), fastsatt endringer i Bestemmelser om økonomistyring i staten av 12. desember 2003 ("bestemmelsene"), herunder endringer i krav til virksomhetens årsregnskap. Rundskrivet erstatter tidligere utgave av R-115 av 2. oktober 2013.

Endringene innebærer presisering om at årsregnskapet skal sendes departementet med kopi til Riksrevisjonen så snart det er avlagt og innen 15. mars (jf. pkt. 4.2). Det er videre tatt inn et nytt krav om at virksomheten skal publisere revisjonsberetningen fra Riksrevisjonen etter at Dokument 1 er overlevert til Stortinget (jf. pkt. 4.2). Ovennevnte rundskriv gir for øvrig nærmere bestemmelser om både innhold og oppstilling av regnskapet. Veiledningsmaterieell og maler for oppstillinger og noter som virksomheten kan benytte ved utarbeidelse av årsregnskapet ligger på [nettsidene til DFØ](#). Her finnes også et eksempel på årsrapport utformet etter nye krav gjeldende fra og med årsrapporten 2014 [Statlige virksomheters årsrapport til departement](#).

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Rundskriv

Departementene

Nr.	Vår ref	Dato
H-14 / 2015	15/1788 - 2	30.11.2015

H-14 / 2015 - Rundskriv - Fellesføring i tildelingsbrevene for 2016

Formålet med dette rundskrivet er å orientere departementene om fellesføringen som skal legges inn i tildelingsbrevene til samtlige statlige virksomheter for 2016. Grunnlaget for fellesføringer som virkemiddel er beskrevet i rundskriv P 2/2009 av 14. mai 2009.

1. FELLESFØRINGSTEKSTEN FOR 2016

Regjeringen har gitt sin tilslutning til at følgende tekst skal inn i tildelingsbrevene for 2016:

«Som et ledd i arbeidet med en enklere hverdag for folk flest ønsker regjeringen å styrke kontakten mellom brukerne og forvaltningen.

I 2016 skal <virksomheten> kartlegge hvordan brukere opplever virksomheten.

<Virksomheten> står fritt til selv å velge metode for kartleggingen. Virksomheter som allerede har etablert gode systemer for brukerundersøkelser og brukerdiallog skal vurdere behovet for å forbedre eksisterende initiativer eller å iverksette nye.

På bakgrunn av kartleggingen skal <virksomheten> vurdere og eventuelt ta initiativ til tiltak som kan forbedre tjenestene.

I årsrapporten for 2016 skal (virksomheten) omtale resultatet av kartleggingen og eventuelt beskrive hvilke tiltak som planlegges eller allerede er iverksatt»

2. REGJERINGENS MÅL MED FELLESFØRINGEN

Bedre kunnskap om brukernes situasjon og opplevelse av offentlige tjenester kan gjøre tjenestene mer treffsikre, relevante og effektive. Derfor ønsker regjeringen, som en del av satsningsområdet ”En enklere hverdag for folk flest”, å bruke fellesføringen for 2016 til å få forvaltningen til å arbeide mer brukerrettet.

«Brukere» kan være innbyggere, frivillig sektor, arbeids- og næringsliv, kommunesektoren, andre statlige virksomheter eller andre ledd i virksomheten, også politikerne. Hvem som til enhver tid er «bruker», vil derfor variere.

Regjeringen har lagt til grunn at virksomhetene har ulikt omfang av og erfaringer med brukerkontakt. Det vil også være ulike typer brukere. Det er derfor viktig å legge vekt på virksomhetens egenart når fellesføringen skal iverksettes. Av den grunn er teksten i fellesføringen for 2016 relativt generell og åpen for valg av virkemidler.

Fellesføringen i 2016 gir klare føringer for at alle statlige virksomheter skal være aktive og ta initiativ til tiltak som involverer brukerne i utforming eller evaluering av prosesser, tjenester og andre virkemidler. Målet er at brukermedvirkning og brukerinnsett blir en systematisk del av arbeidsmåten i virksomhetene. Brukerretting skal i derfor i større grad danne grunnlag for virksomhetens arbeid.

3. EKSEMPLER PÅ METODER FOR BRUKERMEDVIRKNING OG BRUKERINNSIKT

Virksomheten kan benytte ulike metoder for å kartlegge hvordan brukere vurderer virksomheten. Valg av hensiktsmessig metode vil avhenge av virksomhetens egenart.

Brukerundersøkelser og kartlegginger i tradisjonell forstand er allerede i utstrakt bruk, både digitalt og på annen måte. I nyere arbeidsmetoder, som for eksempel tjenstedesign, er brukermedvirkning, brukerreiser og brukertesting systematisk tatt i bruk for å utvikle prosesser, organisasjon og tjenester. Andre eksempler kan være LEAN, adferdsvitenskaper mv. Dette er metoder som i større grad har et brukerperspektiv, uansett hvilke virksomheter som er involvert. Vi oppfordrer derfor forvaltningen til selv å velge egnede metoder.

4. HVA FORVENTES AV DEPARTEMENTENE?

Departementene skal ta fellesføringen inn i sine tildelingsbrev, henwise til rundskrivet og følge opp virksomhetenes gjennomføring av fellesføringen. Etter KMDs vurdering skjer oppfølging best gjennom den ordinære styringsdialogen.

Departementene bør også legge til rette for veiledning til etatene, og for erfaringsutveksling mellom etatene, blant annet ved å videreformidle gode eksempler.

5. HVA FORVENTES AV VIRKSOMHETENE?

I årsrapporten skal virksomheten omtale sine initiativ og beskrive hvilke tiltak som planlegges eller allerede er iverksatt.

6. YTTERLIGERE INFORMASJON OG VEILEDNING

Direktorat for forvaltning og IKT (Difi) er, blant annet, forvaltningens kompetanseorgan på utvikling og innovasjon i offentlig sektor. Difi kan kontaktes for nærmere råd og veiledning. På Difi.no er det generell informasjon og veiledning om ulike verktøy og metoder som virksomhetene kan benytte.

Med hilsen

Jan Hjelle (e.f.)
ekspedisjonssjef

Asbjørn Seim
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ikke håndskrevne signaturer

Kopi: Riksrevisjonen
Difi

RETNINGSLINJER FOR ØKONOMIFORVALTNING OG KONTROLL FOR TILSKUDDSMOTTAKERE SOM FÅR TILDELTE DRIFTSSTILSKUDD FRA KULTURDEPARTEMENTET I 2016

Fastsatt av Kulturdepartementet 2.12.2015

1. **Generelt**

Kulturdepartementet vil presisere overfor tilskuddsmottakerne at de ulike lover og forskrifter som gjelder for den enkelte selskapsform, må følges. Vi viser spesielt til [lov av 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper](#) (aksjeloven), [lov av 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser](#) (stiftelsesloven), [lov av 21. juni 1985 nr. 83 om ansvarlige selskaper og kommandittselskaper](#) (selskapsloven), [lov av 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v.](#) (regnskapsloven), [lov av 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer](#) (revisorloven) og [lov av 16. juli 1999 nr. 69 om offentlige anskaffelser](#) (anskaffelsesloven) med forskrifter.

2. **Styrets, ledelsens og revisors ansvar**

Styret/ledelsen plikter å påse at forvaltningen av institusjonen/organisasjonen til enhver tid skjer i samsvar med gjeldende lover og forskrifter. Vi vil spesielt peke på styrets oppgave som det ansvarlige organ for institusjonens/organisasjonens forvaltning. Har institusjonen/organisasjonen en administrerende direktør eller daglig leder, skal denne forestå den daglige ledelse i samsvar med gjeldende lover og forskrifter og etter retningslinjer og pålegg fra styret. Styret har en særskilt plikt til å påse at bokføring og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll. Denne interne kontrollen kan ikke erstattes av den revisjon som utføres av den eksterne revisor.

Kulturdepartementet vil generelt presisere nødvendigheten av at institusjonen/-organisasjonen har løpende oversikt over den økonomiske situasjon slik at forholdet mellom budsjetterte og faktiske utgifter og inntekter til enhver tid er under kontroll.

Styret/ledelsen har i tillegg en særskilt plikt til å påse at virksomheten drives i samsvar med de forutsetninger for statens tilskudd som er trukket opp i tilskuddsbrevet og i pkt. 3 nedenfor.

Styret/ledelsen plikter å varsle departementet/tilskuddsforvalteren umiddelbart dersom det oppstår vesentlige avvik i forhold til arbeidsbudsjettet eller de forutsetningene som er trukket opp i tilskuddsbrevet.

3. **Forutsetninger for tilskudd**

Det er en forutsetning for statlig tilskudd at institusjonen/organisasjonen har kontinuerlig drift og kan vise til virksomhet i samsvar med de fastsatte målene. Det er videre en forutsetning at institusjonene følger de lover og regler som gjelder for arbeidslivet.

Institusjonen/organisasjonen vil ikke få ytterligere tilskudd i 2016 til dekning av eventuelle utgifter til driftskreditt eller til dekning av økte utgifter som følge av prisstigning gjennom året eller merutgifter som følge av lønnsoppgjør.

Det gis ikke statlig støtte til gjeldssanering. Et eventuelt årsunderskudd må dekkes gjennom overføringer fra fri egenkapital eller over driftsbudsjettet i påfølgende budsjettår. I særskilte tilfeller kan det gis anledning til å dekke inn underskudd over en

lengre tidsperiode enn ett år. Departementet vil i slike tilfeller skjerpe kravene til institusjonens/organisasjonens økonomistyring og kontroll.

4. Plan for disponering av utgifter og inntekter

Som grunnlag for institusjonens/organisasjonens løpende kontroll med den økonomiske utviklingen forutsettes det at institusjonen/organisasjonen utarbeider et arbeidsbudsjett så snart størrelsen på statstilskuddet er meddelt fra departementet. Arbeidsbudsjettet må inneholde samtlige utgifter og inntekter som forventes i løpet av året samt tilstrekkelig avsetning av midler til fri egenkapital som sikkerhet mot uforutsette kostnads- og inntektssvingninger. Departementet vil spesielt understreke behovet for en realistisk budsjettering av egeninntekter.

Nærmere opplysninger om arbeidsbudsjett blir gitt i budsjetttrundskrivet.

5. Krav til regnskap og regnskapsavleggelse

Institusjoner/organisasjoner som mottar driftstilskudd, skal oversende regnskap til departementet/tilskuddsforvalteren så snart som mulig og senest innen den fristen som er fastsatt i tilskuddsbrevet.

I forbindelse med avleggelsen av årsregnskapet vil vi særlig minne om:

1. Alle offentlige tilskudd skal spesifiseres i regnskapet med beløp og tilskuddsyterens navn. Dette gjelder også fylkeskommunale og kommunale tilskudd.
2. Vesentlige avvik mellom arbeidsbudsjett og regnskap skal kommenteres.
3. Når tilskuddet er kr 400 000 eller høyere skal regnskapet også revideres av statsautorisert eller registrert revisor. Unntatt fra dette kravet er institusjoner/-organisasjoner som benytter kommunerevisjon eller annet offentlig revisjonsorgan.
4. Når regnskapet skal revideres må revisjonsberetningen legges ved regnskapet. Beretningen må være undertegnet.
5. Regnskapet må underskrives av virksomhetens styre/ledelse (gjelder alle tilskuddsmottakere). Beretningen må være undertegnet.

Det kreves ikke at regnskapet er bekreftet av revisor når tilskuddet er under kr 400 000.

6. Regnskapsdata og dokumentasjon av faktiske opplysninger som ligger til grunn for søknaden eller beregningen av tilskuddsbeløpet, skal oppbevares i henhold til bestemmelsene i regnskapsloven.

6. Protokoll fra generalforsamling

Tilskuddsmottakere som er aksjeselskap med statlig eierandel på 50 pst. eller mer, skal sende underskrevet protokoll fra generalforsamlingen til Kulturdepartementet innen én uke etter at generalforsamlingen er avholdt.

Tilskuddsmottakere som er aksjeselskap med statlig eierandel på mindre enn 50 pst. skal sende underskrevet protokoll fra generalforsamlingen til Kulturdepartementet så snart som mulig etter at generalforsamlingen er avholdt.

7. Departementets kontrolladgang

Departementet viser til det generelle pålegget Stortinget har gitt forvaltningen om å føre kontroll med tilskudd til "offentlig eller privat virksomhet som ellers ikke er undergitt statlig kontroll", jf. § 10 2.ledd i [Stortingets bevilgningsreglement](#). Bestemmelsen lyder:

"Ved tilskudd eller lån til offentlig eller privat virksomhet som ellers ikke er undergitt statlig kontroll, skal det tas forbehold om adgang for tilskuddsforvalteren til å føre kontroll med at midlene benyttes etter forutsetningene."

8. Tilbakebetaling av tilskudd

Årlige tilskudd gis til det formål og på de premisser som er angitt i tilskuddsbrevet. Eventuelt ubenyttet tilskudd kan benyttes i senere budsjettermin.

Dersom tilskuddsmottaker akkumulerer overskudd over flere år gjennom mindre aktivitetsnivå enn det som er forutsatt ved tildelingen av tilskudd, vil størrelsen på det årlige tilskuddet kunne bli revurdert.

Dersom det i ettertid viser seg at tilskuddet ikke er blitt benyttet til det gitte formålet, kan departementet/tilskuddsforvalter kreve hele eller deler av tilskuddet tilbakebetalt. Dersom tilskuddsmottaker har mottatt tilskudd på bakgrunn av uriktige opplysninger, kan dette i særlige tilfelle rammes av bestemmelsene i straffelovens §§ 270-271.

Ved tilbakebetaling av tilskudd skal midlene overføres til:

Kulturdepartementet, Postboks 8030 Dep, 0030 OSLO
Bankkontonummer: 7694.05.00253

Det må framgå av innbetalingen hvilket kapittel- og postnummer midlene skal godskrives. Melding om tilbakeføring av midler med henvisning til kapittel- og postnummer, må også sendes til Kulturdepartementet.

9. Praktisering av retningslinjene

Departementet forutsetter at institusjonens/organisasjonens revisor blir gjort kjent med disse retningslinjene.

Dersom det oppstår tvil om praktiseringen av retningslinjene, bes departementet/-tilskuddsforvalteren kontaktet.